

changes in a timely manner. The role of each factor is constantly changing. Make prompt, correct decisions. In further research, the factors will be investigated.

Conclusion. Management of factors influencing regional development will help to build a pleasant investment climate. Which will lead to an efficient, economical regional system. The well-being of the population will improve. Conditions will be created for the preservation of the environment. Achieving stable financial stability. The allocation of factors of influence on the socio-economic development of the region is the basis for effective regional management. It is based on their rational implementation.

Keywords: socio-economic development; region; factors, preconditions, factors of influence, development of human potential.

*Одержано редакцією 27. 03.2018 р.
Прийнято до публікації 10.03.2018 р.*

УДК 330.3

Тульчинський Ростислав Володимирович
кандидат економічних наук, доцент
ПВНЗ «Міжнародний науково-технічний університет
імені академіка Юрія Бугая»
r_istu@ukr.net

КЛАСИФІКАЦІЙНІ ОЗНАКИ НОВОГО РЕГІОНАЛІЗМУ

Анотація. У статті висвітлено класифікаційні ознаки нового регіоналізму. З'ясовано, що по відношенню до класифікації нового регіоналізму використовують різні підходи, а саме: розглядаючи регіоналізм одночасно як певні особливі взаємовідносини регіонів із світовим господарством та як політику; використовуючи макро-підхід, що вбачає в регіоналізмі позиціонування регіону у світовому господарстві; характеризуючи відношення до соціокультурної, економічної та політичної складових; характеризуючи як певний ліберальний громадський рух або як радикальні прояви, а також визначаючи його прояви у консерватизмі та сепаратизмі. Встановлено основні причини виникнення нового регіоналізму.

Ключові слова: регіоналізм, новий регіоналізм, регіоналізація, становлення регіоналізму, класифікація, розвиток, глобалізаційні процеси, регіональна парадигма.

Постановка проблеми. Розвиток глобалізації та інтеграції наприкінці минулого століття призвів до становлення більш складної міжнародної структури світового господарства, що, у свою чергу, стало підґрунтям для виникнення нових теорій та парадигм у світовій науці. Процеси, зумовлені глобалізацією, сприяли виникненню наукового дискурсу щодо теоретичних засад становлення регіональної економіки у складі просторових суспільних систем [3, с. 92].

Процеси посилення регіонального аспекту в глобалізаційному Європейському просторі сприяли виникненню в 90-х роках минулого століття парадигми «нового регіоналізму». Регіональна політика розвитку набуває рис стратегії згрупування ЄС, що означає переплетіння регіональної і соціальної політики. Парадигма нового регіоналізму спрямована на ефективне використання внутрішнього потенціалу регіонів за рахунок удосконалення інструментарію регіональної політики. На регіональній основі будується більшість глобальних моделей сталого розвитку, регіони розглядаються як сукупність утворень, з позицій можливостей їх подальшого зростання та включення в глобальні процеси, розвивається взаємозв'язок між регіональними і глобальними партнерами на субрегіональному рівні тощо. Також поширюються процеси регіоналізації не тільки на рівні міжнародних регіонів, а й у складі самих держав, тим самим розвиваючи внутрішній потенціал власних регіональних суб'єктів.

Але, необхідно зауважити, що становлення парадигми нового регіоналізму досі вимагає подальшого дослідження та обґрунтування його теоретико-методологічних засад.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та виокремлення частини нерозв'язаної раніше проблеми. Дослідженню регіоналізму приділяється доволі багато уваги, зокрема, можна назвати доробки таких відомих зарубіжних вчених, що внесли вагомий внесок у нову регіональну парадигму, як Р. Арона, Ж. Зіллера, П. Ейдалота, Дж. Лафліна, Р. Каманьї, О. Кревуазьє, Д. Мілле, А. Паасі, Дені де Ружмона та інших науковців.

Функціонуванню нового регіоналізму приділи увагу у свої дослідженнях такі закордонні дослідники як Д. Андерсен, М. Верушевська, Л. Вірт, М. Гуннарсон, Б. Гурне, Ж. Зіллер, У. Ізард, С. Келроу, М. Кітінг, Е. Куннінгем, А. Макмастер, Е. Маркузен, К. Охмає, А. Пробст, Л. С. Рамірес, Ф. Содербаум, М. Сторпер, А. Скот, С. Тарроу, Б. Хеттне, П. Юкарайнен та ін. [5; 6; 7; 8; 9; 10]. Серед вітчизняних науковців, що присвятили праці проблемам нового регіоналізму та осмисленню теоретико-методологічних засад його становлення, необхідно відзначити: О. Білоруса, І. Бураковського, М. Бутко, Є. Василькова, А. Гальчинського, Б. Губського, М. Гетьманчук, А. Жицького, І. Зварич, Т. Кальченка, Д. Лук'яненко, Н. Мирну, В. Новицького, Ю. Пахомова, В. Рокочу, Е. Топалову, Ж. Ушакову, О. Чугріна, В. Чужикова, Г. Щедрова, І. Яковюка та ін. Відзначаючи значущість і вагомість наукового доробку закордонних та вітчизняних науковців, необхідно зауважити, що зосереджуючи увагу на тлумаченні сутності поняття регіоналізму, його класифікаційні ознаки залишаються недостатньо розкритими.

Метою статті є встановлення класифікаційних ознак нового регіоналізму. Для досягнення поставленої мети було з'ясовано класифікаційні ознаки регіоналізму різними науковцями та встановлено причини виникнення нового регіоналізму.

Викладення основного матеріалу. Для дослідження становлення нового регіоналізму в Україні важливим є розуміння не тільки сутності, а й різновидів цього явища. Це спонукає різних авторів до вивчення класифікаційних ознак регіоналізму.

Є. Харрел професор Оксфордського університету, класифікуючи регіоналізм, поділяє його на п'ять різновидів, а саме: регіоналізація, регіональне усвідомлення та ідентичність, регіональне міждержавне співробітництво, державна регіональна інтеграція та регіональна консолідація [8].

Отже, по-перше, регіоналізація як процес, що розповсюджується відносно автономно, зумовлений соціальною та економічною взаємодією бізнес-структур, громадських організацій та приватних осіб у вигляді неформальної інтеграції в межах регіону, що призводить до поглиблення економічної взаємодії та взаємозв'язків в межах географічного регіону. В результаті регіоналізації, на думку вченого, відбувається збільшення міграційних потоків, створення інформаційних каналів та комплексних соціальних мереж, що, у свою чергу, впливає на поширення спільних політичних уподобань, ідей та мислення та призводить до формування в регіонах транснаціонального громадського суспільства, створення нових форм ідентичності на над- та субнаціональному рівнях, міжурядових альянсів тощо.

По-друге, регіональне усвідомлення та ідентичність – під впливом внутрішніх (загальна релігія, історія, традиції) та зовнішніх (певне уявлення «іншого» частіше всього пов'язаного із загрозами регіональної безпеки і/або культурними викликами, що сприяє усвідомленню самотності) факторів формується регіональна ідентичність, що має глибоке історичне коріння.

По-третє, регіональне міждержавне співробітництво – передбачає укладання міжурядових і/або міждержавних угод та створення відповідних режимів, а також погодження правил і механізмів проведення регулярних зустрічей глав урядів і/або

міністерств на неформальній основі. Ступінь інституціоналізації через можливу ступінь бюрократизму не гарантує результативності роботи. При цьому неформальний діалог як інструмент узгодження регіональних позицій може виявитися більш ефективнішим внаслідок оперативного реагування на зовнішні загрози та ризики.

По-четверте, державна регіональна інтеграція – політика держав відносно регіонів, що орієнтована на скорочення або скасування бар'єрів щодо взаємного соціокультурного та економічного обміну, формування спільної безпеки. Такий вид регіоналізму може відрізнитися у залежності від: обсягу охоплення проблем, ступеня гармонізації національних політик, інституціоналізації та централізації.

По-п'яте, регіональна консолідація – поєднує в собі чотири попередніх різновиди регіоналізму та може розглядатися як поява особливого, регіонального рівня взаємовідносин регіону з навколишнім світом та як особлива регіональна політика щодо регіональних проблем.

Необхідно звернути увагу на те, що С. Харрел розглядає регіоналізм одночасно як певні особливі взаємовідносини регіонів з світовим господарством та як політику, спрямовану на вирішення регіональних проблем, а в регіоналізації вбачає один із різновидів регіоналізму [8].

Б. Хеттне, досліджуючи регіоналізм, пропонує розглядати його з трьох позицій: виміру регіону, оцінки акторів, рівня регіону [5].

Вимірювання регіонів пропонується через: торговельні блоки; монетарний регіоналізм; регіоналізм в області безпеки; регіоналізм, пов'язаний з проблемами сталого розвитку (поєднання торгово-економічних і політичних регіональних процесів з такими як захист навколишнього середовища, міграція тощо).

Оцінка акторів позиціонування регіону на міжнародному ринку через представництво регіональної організації сприяє зростанню регіональної цілісності, ідентичності та формуванню регіональної ідеології.

Рівень регіону – «низький» (притаманний регіоналізму поділу регіонів за їх рівнем та масштабами відповідно до критеріїв розроблених Ф. Содербауманом [6]) та «високий» (коли динаміка розвитку регіону має структурні наслідки, внаслідок чого в силу інтенсифікації зв'язків відбувається переродження регіоналізму в мультирегіоналізм, що розглядається як перспектива регіоналізму, в межах якої можлива інституціоналізація нової структури світового господарства) види регіонів.

Науковець, використовуючи макро-підхід, вбачає в регіоналізмі позиціонування регіону у світовому господарстві через зростання торгівельних та інших відносин, що у подальшому своєму розвитку може призвести до наступної стадії розвитку регіоналізму – мультирегіоналізму у вигляді нової структури світового господарства.

М. Сеттерфілд визначає три різновиди регіоналізму, що можуть між собою поєднуватися, а саме [9]:

- суспільно-культурний – ґрунтується на переконанні більшості громади щодо власної самобутності та ідентичності, які об'єднує система спільних цінностей, поглядів, інтересів та потреб;

- економічний – об'єднання територій, яким притаманні специфічні особливості економічного розвитку, схожі і/або спільні методи господарювання, система зовнішніх та внутрішніх зв'язків та загально визнаних способів досягнення економічного ефекту;

- політичний – проявляється через політичні рухи на основі артикуляції інтересів різних частин суспільства щодо реалізації своїх вимог на державному рівні та отримання впливових важелів впливу.

На наш погляд, вченому вдалося більше охарактеризувати прояви самого регіоналізму по відношенню до соціокультурної, економічної та політичної складових, оскільки регіоналізм як явище є складним і включає в себе багато різнопланових процесів, у тому числі процес децентралізації, тому така класифікація не дає уявлення про сам регіоналізм.

Англійський вчений П. Кук виокремлює три основні форми регіоналізму [4, с. 47]: по-перше, державний громадянський регіоналізм – ґрунтується на вимогах справедливого ставлення держави до всіх без винятку регіонів на засадах неупередженості та рівноправності;

по-друге, поміркований автономний регіоналізм – зазвичай базується на етнічних і мовних засадах та передбачає намагання місцевою елітою перебрати на себе більшість повноважень відносно регіону і/або вимоги на право отримання автономії;

по-третє, радикальний сепаратистський регіоналізм – регіоналізм зводиться до сепаратизму через намагання регіонів утворити незалежні держави з правом на національне самовизначення.

Така класифікація різновидів регіоналізму дає більше уявлення про цю категорію та характеризує, з одного боку, як певний ліберальний громадський рух за рівноправність регіонів із різними ресурсними можливостями та соціально-економічним розвитком, а з іншого, як радикальні прояви сепаратизму.

М. Кітінґ дає більш розгалужену класифікацію нового регіоналізму, виокремлюючи шість основних «ідеальних» форм регіоналізму [1, с. 111-113]:

– консервативний регіоналізм – спрямований на обмеження модернізаційних змін з тенденцією до ізоляціонізму, апелює до домодерних реалій і цінностей;

– «буржуазний» регіоналізм – притаманний індустріально та соціально-економічно розвиненим регіонам, спрямований на індустріальний розвиток та подолання обмеження з боку держави, наголошуючи на створенні сучасних адміністративних та політичних структур;

– модерністський регіоналізм – деполітизоване та технократичне спрямування щодо вирішення проблем регіонального розвитку;

– прогресивний регіоналізм – передбачає справедливий перерозподіл ресурсів між регіонами держави, заснований на ідеї національно-визвольних рухів з метою подолання нерівномірного розвитку;

– популістський регіоналізм – ґрунтується на пред'явленні більш розвиненими регіонами претензій центру щодо перерозподілу податкових надходжень на користь менш розвинених регіонів;

– сепаратистський регіоналізм – вбачає домагання регіонів і/або національних меншин більшої самостійності від центру.

Найбільш вдала та розгалужена, на наш погляд, класифікація регіоналізму запропонована саме М. Кітінґом, яка дає чітке уявлення про регіоналізм, що може проявлятися у консерватизмі та сепаратизмі, а також мати «золоту середину» у вигляді прогресивного регіоналізму спрямованого на нівелювання диспропорцій соціально-економічного розвитку регіонів.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Отже, наведена класифікація регіоналізму дає можливість обґрунтувати наявність великої кількості тлумачень сутності поняття «регіоналізм» та різні погляди науковців щодо цього явища в цілому. На наш погляд, необхідно розділяти економічний та політичний регіоналізм, а також розмежовувати регіоналізм та новий регіоналізм.

Щодо причин виникнення нового регіоналізму думки науковців в цілому збігаються та полягають у тому, що:

по-перше, становлення нового регіоналізму є відповіддю на глобалізаційні процеси через виникнення необхідності пошуку шляхів інтеграції територій, перш за все Європи, у світову систему ринків праці та капіталу;

по-друге, зростання ролі регіонів та збільшення їх впливу на макроекономічну ситуацію пов'язано із нагальною потребою більш повного використання можливостей та ресурсів розвитку, що мають місцевий характер;

по-третє, неспроможність урядів держав забезпечити відповідний рівень життя населення, задовольнити зростаючі потреби регіонів, подолати диспропорції економічного

розвитку та бідність, що спричинило свідоме перекладення частини відповідальності та функцій урядів на регіональний та місцевий рівень.

У свою чергу, це спонукало останніх до пошуку нових механізмів економічного розвитку регіонів, кооперування з приватним та громадським секторами тощо та становленню нового регіоналізму.

Подальшого дослідження вимагає розроблення економічних та управлінських детермінант становлення нового регіоналізму в Україні.

Список використаної літератури:

1. Китинг М. Новый регионализм в Западной Европе / М. Китинг // Логос. – 2003. – № 6 (40). – С. 67-116.
2. Константинов В. Еволюція наукових підходів до дослідження феномену регіоналізму в міжнародних відносинах / В. Константинов // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини. – 2012. – В. 38-39. – С. 20-22.
3. Тульчинська С. О. Інтелектуально-інноваційна модернізація економіки України : теоретико-методологічні аспекти : монографія / С.О. Тульчинська. – К.: НТУУ «КПІ», 2009. – 488 с.
4. Cooke, P. and Morgan, K. *The Associational Economy: Firms, Regions and Innovation*. Oxford: Oxford University Press, 1998, – 256 p.
5. Hettne B. Beyond the New Regionalism // *New Political Economy*. 2005. No 10/4.
6. Hettne B., Soderbaum F., Stalgren P. EU as Global Actor in the South // *Swedish Institute for European Policy Studies*. 2008. No 8. URL: <http://theorytalks.fileave.com/EU%20as%20global%20actor.pdf>.
7. Hnát Pavel European subregionalism in the process of Eastern Enlargement [Електронний ресурс] / Pavel Hnát // University of Tartu Official Site. – Режим доступу : <http://www.ceeisaconf.ut.ee/109100>
8. Hurrell, A. Regionalism in Theoretical Perspective. *Regionalism in World Politics: Regional Organizations and International Order* / Ed. by L. Fawcett, A. Hurrell. Oxford: Oxford University Press, 1995. pp. 37-73.
9. Setterfield, M.A. A model of Kaldorian traverse: cumulative causation, structural change and evolutionary hysteresis, 2002, – 233 p.
10. Storper, M. 'There surge of regional economies, ten years later: the region as a nexus of untraded interdependencies'. *European Urban and Regional Studies* v 2, 1995, – p. 191–221.

Reference

1. Kytynh, M. (2003), "New regionalism in Western Europe", *Lohos*, vol. 6 (40), pp. 67-116. (in Ukr.)
2. Konstantynov, V. (2012), "Evolution of scientific approaches to the study of the phenomenon of regionalism in international relations", *Visnyk Kyivs'koho natsional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Mizhnarodni vidnosyny*, Vol. 38-39, pp.20-22. (in Ukr.)
3. Tul'chyn's'ka, S. O. (2009), *Intelektual'no-innovatsijna modernizatsiia ekonomiky Ukrainy: teoretyko-metodolohichni aspekty* [Intellectual and innovative modernization of the ukrainian economy: theoretical and methodological aspects], NTUU «KPI», Kyiv, Ukraine. (in Ukr.)
4. Cooke, P. and Morgan, K. (1998), "The Associational Economy: Firms, Regions and Innovation", *Oxford: Oxford University Press*, p. 256.
5. Hettne, B. (2005), "Beyond the New Regionalism", *New Political Economy*, No. 10/4.
6. Hettne, B., Soderbaum, F. and Stalgren, P. (2008), "EU as Global Actor in the South" *Swedish Institute for European Policy Studies*, No 8. URL: <http://theorytalks.fileave.com/EU%20as%20global%20actor.pdf>.
7. Hnát, Pavel, "European subregionalism in the process of Eastern Enlargement" *University of Tartu Official Site*, available at: <http://www.ceeisaconf.ut.ee/109100>.
8. Hurrell, A. (1995), "Regionalism in Theoretical Perspective. Regionalism in World Politics: Regional Organizations and International Order", *Oxford: Oxford University Press*, p. 37-73.
9. Setterfield, M.A. (2002), "A model of Kaldorian traverse: cumulative causation, structural change and evolutionary hysteresis", 2002, p. 233.
10. Storper, M. (1995), "There surge of regional economies, ten years later: the region as a nexus of untraded interdependencies", *European Urban and Regional Studies*, vol. 2, p. 191–221.

Tulchinsky Rostislav Volodymyrovich

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

PHEI "Academician Yuriy Bugay International
scientific and technical university»

r_istu@ukr.net

CLASSIFICATION FEATURES OF NEW REGIONALISM

Abstract

Introduction. The new regionalism paradigm formation in Ukraine requires further research and substantiation of its theoretical and methodological principles, including the establishment of the classification features of the new regionalism.

Purpose. The purpose of the article is to establish the classification features of the new regionalism; for this purpose, various scholars clarified the classification features of regionalism and the reasons for the emergence of a new regionalism were identified.

Methods. In order to find out the classification features of the new regionalism, general scientific methods of research and special methods of scientific knowledge were used, namely dialectical, monographic, analysis and synthesis, as well as a systematic approach.

Results. The article clarifies the classification features of regionalism. It was established that E. Harrel considers regionalism at the same time as a certain special relationship of regions with the world economy and as a policy, classifying it divides into five varieties, namely: regionalization, regional awareness and identity, regional intergovernmental cooperation, state regional integration and regional consolidation. B. Hettne, using the macro-approach, sees in regionalism the positioning of the region in the world economy, which in its further development may lead to multi-regionalism in the form of a new structure of the world economy, and considers regionalism from three positions: the measurement of the region, the evaluation of actors, the level of the region. M. Kitting gives a more branched classification of new regionalism, singling out the six main "ideal" forms of regionalism: conservative, "bourgeois", modernist, progressive, populist, and separatist regionalism, which gives a clear idea of regionalism that can be manifested in conservatism and separatism, and also have a "golden mean" in the form of progressive regionalism. The article substantiates the reasons for the emergence of a new regionalism.

Originality. Because of the research, further development of the scientific and methodological principles of a new regionalism classification using the system approach, which gave the opportunity to identify the main causes of the emergence of new regionalism.

Conclusions. The definition of the classification features of regionalism has made it possible to establish that new regionalism should be viewed not as a process but as a phenomenon and to justify the reasons for the emergence of a new regionalism. The various approaches to the classification of regionalism substantiate the existence of a large number of interpretations of the "regionalism" concept's essence and different views of scholars. It has been established that regionalism must be divided into economic and political regionalism, as well as distinguish between regionalism and new regionalism.

Key words: regionalism, new regionalism, regionalization, formation of regionalism, classification, development, globalization processes, regional paradigm.

*Одержано редакцією 04. 03.2018 р.
Прийнято до публікації 20.03.2018 р.*